

עולת שבת בישבתו

בהר בחקותי

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בשבתו

תוכן ענינים

ניצוצי אור

השפעה ממעמד הר סיני / השביתה היא הברכה / שבת - בן זוג של ישראל / הדרכה לרבי ולתלמיד / לא להעמיד פנים כאח ואוהב / שלא להונות את עצמו / בתיקון ה'יסוד' נזכה לגאולה / גלתה שכינה עמוהם / לאוקמי שכינתא מעפרא / מצוות בפקדון אצל הצדיק / צדקה מקרבת הגאולה / רוח אלקים מרחפת / חיים ויראת שמים / כל מעשיך לשם שמים / כשרות התפילין דמרא אלמא / 'סופו לקיימה מעושר' / גשמים בעתם ובמקומם / ברכות גשמיות בעולם גשמי / ברכה להיות שמח בחלקו / אם אין חטא אין כעס / עסקי הקב"ה ביד הצדיקים / חדשים גם ישנים / לפני ד' בארצות החיים / להקל עולו של מלך המשיח / קיימה אחר קימה / מעט מעט - מדה כנגד מדה / ביטול הארציות / נצח ישראל / כל אחד לפי השגתו / כל סוג גזירת חכמים ישארו / בקשת יעקב אבינו על ימי הגלות

ילמדנו רבינו

ספירת העומר - זכר למקדש

לבת הספיר

וכי תאמרו מה נאכל (כה, כ) / גאולה תהיה לו כה, מח / אם בחקתי תלכו (כו, ג) / וחרב לא תעבור בארצכם (כו, ו) /

הלכה ומנהג

חזק חזק חזק

דעה חכמה לנפשך

"שבזכות ספירת העומר שספרתי היום, יתוקן מה שפגמתי בספירה"

בעניניא דיומא

כמטמונים תחפשנה

יומא דהילולא

הסבא קדישא הגה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי זצ"ל

יוצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון להר"ל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:
הוצאת אמת

Copyrighted © 2019 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

בליני' 'חודש בחדש'

שיצאו לאור על-ידי:

איחוד חסידי מונקאטש

עימוד ונגרפיק

אלעזר בראדי

929.301.6149

ניצוצי אור

יהיה "לכם לאכלה", שהרי על ידה מתברך כל מעשה ידיכם.

אגרא רכלה

שבת - בן זוג של ישראל

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה (כה, ו)

איתא במדרש (בראשית רבה פ"א ח) "אמרה שבת לפני הקב"ה, רבוננו של עולם לכולן יש בן זוג, ולי אין בן זוג. אמר לה הקב"ה, כנסת ישראל היא בן זוגך". והנה זיווג יכונה בלשון אכילה, כמו שכתוב (בראשית לט, ו) כי אם הלחם אשר הוא אוכל. וזהו "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה", שהשבת יהיה בן זוג של ישראל עם הקודש, לייחד יחודין עילאין וקדישין.

יודעי בינה

השפעה ממעמד הר סיני

וידבר ד' אל משה בהר סיני לאמר (כה, א)

ברש"י: מה ענין שמיטה אצל הר סיני. ויש לומר, דהנה השמיטה תלויה בברכה כדכתיב (ויקרא כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית גו' וצויתי את ברכתי לכם. אמנם בחטא אדם הראשון נגרם קללה לאדמה ולא ברכה, ועדיין קשה מה נאכל גו', הלא נתקללה האדמה. אלא שאמרו חז"ל (שבת קמו, א) כשעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמת הנחש מהם, נמצא שמעמד הר סיני הוא שגרם שיוכלו לקיים שמיטה, ויהיה להם ברכה ולא ההיפך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

השבייתה היא הברכה

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה (כה, ו)

עצם השבייתה ממלאכה משמשת כמקור ברכה, כך שה"שבת הארץ" בעצמו

לסוד ספירת העומר, אשר היה אז בימי ספירת יושר.

דברי תורה

בתיקון היסוד נזכה לגאולה

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו וצוית את ברכתי גו' (כה, כ-כא)

יש לפרש ש"שנה השביעית" קאי על שנת הגאולה (עיין רמב"ן). ועל-זה אומר הקרא "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית", במה נזכה מן הדין בשנת הגאולה ובאיזה זכות נגאל, "הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו", ולא תקננו כראוי מעשינו. על-זה השיב הכתוב "וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית" - הוא ספירה הששית, מדת היסוד (שנה בגימטריא ספירה), כלומר שיעזרנו שנוכל לתקן מדה זו, ובזכות זה גרידא כבר נזכה לגאולה. אבל הא גופא קשיא, היאך נזכה להשתלם במדה קשה כזה, ממשיך הכתוב לומר "ועשת" - בגימטריא אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב, שנושע בזה רק בזכות ובכוח שלשת אבות - "את התבואה ל'שלש' השנים".

חיים ושלום

גלתה שכנינה עמהם

והארץ לא תמכר לצמיתת גו' כי גרים ותושבים אתם עמדי (כה, כג)

אומרו "גרים ותושבים" אין לו ביאור לכאורה. ויש לפרש, שהפסוק בא לחזק אותנו בימי גלותנו ולהבטיח לנו שגם בעת שידי עוברי רצונו שולטים בארצנו בעוה"ר, לא תכזבנו תקותינו לשוב לארצנו. ומה שאתם דואגים על אריכות הזמן, אל תשימו לבכם, "כי גרים ותושבים אתם עמדי",

הדרכה לרבי ולתלמיד

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד גו' אל תונו (כה, יד)

יש לרמז הפסוק דקאי על דברי תורה, "כי תמכרו ממכר לעמיתך" היינו שמוכר ולומד עם חבירו דברי תורה, הוא מוזהר "אל תונו", היינו כשאינו מסבירו כל הענין הנרצה אשר חלק לו השי"ת בהבנה, וישנו בכח התלמיד לקבל. וכן אזהרה על הקונה היינו התלמיד שלא יונה את הרב, שיאמר שמבין ואינו מבין.

אנרא דכלה

לא להעמיד פנים כאח ואוהב

אל תונו איש את אחיו (כה, יד)

אל תונו את איש - במה שתעמידו פנים כאילו אתה אחיו המבקש טובתו, שזו דרכו של עשו "שהיה אומר אחי אתה, אבל נוהג עמך כעשו הרשע" (רש"י בראשית לב, ז).

כ"ק אדמו"ר שליט"א

שלא להונות את עצמו

ולא תונו איש את עמיתו (כה, יז)

בעת הילולא של הגה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע (ל"ד בעומר), נתאספו גאוני וצדיקי הדור ברימנוב ועשו סעודה. בתוך הסעודה אמר הגה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע לפרש "לא תונו איש את עמיתו", שלא תונו כל אחד את אמיתו - האמת שלו (אלף ועין מתחלפים באותיות אה"ע). שלא להונות את-עצמו שהולך בדרך אמת בעבודת ד', ובאמת נהפוך הוא. כן התבארו הדברים בלשון חסידים, וצדיקי הדור שהיו אז שבחו ורוממו את התורה הזאת כשבאו לבית אכסניא שלהם. ואמרו שכיוון בזה

את ממכר אחיו, שיקבל את המצוות שלו בפקדון, ועל ידי זה לא יוכלו הסטרא אחרא לנגוע בהם ח"ו.

תפארת בנים

צדקה מקרבת הגאולה

ואיש כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו ומצא כדי גאולתו (כה, כו)

יש לפרש, "ואיש כי לא יהיה לו גואל", היינו כשאדם מישראל רואה שמתעכב ביאת הגואל-צדק משיח צדקינו, אזי "והשיגה ידו", היינו שיקיים מצות (דברים טו, יא) 'פתח תפתח ידך' ויפתח ידו לצדקה וחסד, ובזה יפעול "ומצא כדי גאולתו", שהרי אמרו חז"ל (ב"ב י, א) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

רוח אלקים מרחפת

גאולת עולם תהיה ללויים (כה, לו)

יש לפרש ש"ללויים" - היינו הצדיקים שנקראים לויים (עיין רמב"ם פ"ג מהל' שמיטה ויובל ה"ג) - אצלם תהיה תמיד מרחפת רוחו של משיח וה"גאולת עולם".

כ"ק ארמו"ר שליט"א

חיים ויראת שמים

ויראת מאלקיך וחי אחיך עמך (כה, לה)

כתיב (משלי י, כז) "יראת ד' תוסיף ימים". ונראה שמוסיף ימים לא רק להירא את ד', אלא מוסיף ימים גם לאחרים שחיים בזכות הירא את ד'. וזהו "ויראת מאלקיך", ובזכות זה "וחי אחיך עמך".

כ"ק ארמו"ר שליט"א

ובעת שאני ישבתי בה, אז גם אתם הייתם תושבים בארץ אבותיכם, ובעת גלותכם אז גם השכינה כביכול בגלות. ודיו לעבד להיות רבו, על כן קבלו זאת מאהבה ותצפו לישועה.

אנרא הכלה

לאוקמי שכינתא מעפרא

ובכל ארץ אחותכם גאלה תתנו לארץ (כה, כד)

יש לרמז בזה, ד"בכל" קאי על השכינה, כמו שאמרו חז"ל (בבא בתרא טז, ב) בת היה לו אברהם ובכל שמה. ו"ארץ אחותכם" היא נשמת ישראל התלויים בהשכינה הקדושה, הנקראת גם ארץ החיים. ואמר הכתוב "ובכל ארץ אחותכם", על-ידי שיהיה כל כוונתכם ומחשבתכם עבור השכינה, "גאולה תתנו לארץ" ישראל הגשמיות, ויבוא בן דוד.

אנרא הכלה

מצוות בפקדון אצל הצדיק

כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו (כה, כה)

יש-לפרש על פי דברי האר"י ז"ל שהמצוות שהרשע עושה נותנים להצדיק בפקדון, עד שיעשה תשובה, ואז הצדיק מחזיר לו פקדונו. והוא חסד מהשי"ת על החוטא, כי המצוות שעושה בעודו רשע מוסיף כח להסטרא אחרא, ועל כן מפקיד אותם אצל הצדיק כדי שלא יוכלו הסטרא אחרא לשלוט בהם. וזהו "כי ימוך אחיך" היינו שחטא, כי אין עני אלא בדעת, "ומכר מאחוזתו" שעל ידי זה הוא מוכר מצוותו להסטרא אחרא, "ובא גואלו הקרוב אליו" היינו הצדיק שהוא מקושר אליו, "וגאל

שליש שמא יצטרך לרתח על פושעי ישראל בעבירתו. לזה משני הכתוב "וישבתם לבטח בארצכם" והרי בארץ ישראל אין הרוח שטות נכנס באדם שיחטיא (עיי' סוטה ג, א) כי אוריא דישראל מחכים (ב"ב קנח, ב).

תפארת בנים

עסקי הקב"ה ביד הצדיקים

ופנית אליכם (כו, ט)

פירש רש"י: אפנה מכל עסקי לשלם שכרם. וצריך ביאור לשון "מכל עסקי". וי"ל דהנה אמרו חז"ל (תנחומא וארא ס"ה) במה עוסק הקב"ה, מוריד גשמים מחיה מתים רופא חולים. ובזה י"ל "ופנית אליכם" אפנה מכל עסקי, ואמסור העסקים הללו ביד הצדיקים, והמה בתפלתם בכל דור ודור, יפעלו להגן ולהושיע על כל הדור, וישפיעו טובות לישראל ממקור הברכות.

יודעי בינה

חדשים גם ישנים

וישן מפני חדש תוציאו (כו, י)

יש לפרש, שתטעמו טעם חדש בדברים הישנים, היינו שתוציאו את הישן לשוב ולעיי' בו שהרי מצאתם בו דבר חדש.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

לפני ד' בארצות החיים

ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי

אתכם (כו, יא)

אתן משכני בתוכם - בפנימיותכם, ותבינו גדולתי ותשתוקקו מאד להדבק בי, ועם-כל-זה מבטיח לנו השי"ת, שלא תגעל

ברכות גשמיות בעולם גשמי

ונתתי גשמיכם בעתם (כו, ד)

בעולם הזה שהוא עולם גשמי נאמר (משלי טו, כג) "דבר בעתו מה טוב". וכן "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, עת ללדת ועת למות גו' עת מלחמה ועת שלום" (קהלת ג, א). אבל בעת שיבוא המשיח "לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה" (רמב"ם פ"ב מהלכות מלכים ה"ה), ויהיה תמיד רק טוב. ולזה רמז הכתוב "ונתתי גשמיכם בעתם", שאף כשהכל תלוי "בעתם", היינו בזמן שעדיין העולם מגושם, אף-על-פי-כן תתברכו.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

ברכה להיות שמח בחלקו

ואכלתם לחמכם לשבע (כו, ה)

על-פי אומרם (אבות פ"ד מ"א) איזהו העשיר השמח בחלקו. וזה "ואכלתם את לחמכם לשבע", שתהיו שבעים במה שהוא לחמכם, ולא ירעב אתכם מה שתחשבו שלאחרים יש יותר.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

אם אין חטא אין כעס

ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח

בארצכם (כו, ה)

אמרו חז"ל (חולין פד, ב) לעולם יאכל אדם פחות משליש שאם תרתח תעמוד על מתכונתו. ועוד אמרו (ברכות כט, א) דרך במילי דשמיא, כדי להשיב החוטא מחטאו, מותר לכעוס, וכהאי צורבא דרבנן דקרתח, אורייתא דמרתחי ליה (תענית ד, א). ובזה יובן "ואכלתם לחמכם לשובע", ואם-תאמר איך רשאי לאכול לשובע הא צריך להניח

◇◇◇◇◇ מעט מעט - מדה כנגד מדה ◇◇◇◇◇

אף אני אעשה לכם זאת (כו, טז)

העוון ועבירות מתחילים מעט מעט. מתחיל האדם בקלות עד שבא ח"ו להפר את כל התורה. "אף אני אעשה זאת לכם" - מדה כנגד מדה, להתחיל בחולי קל, עד שיבוא הדבר, לשונאי ישראל, למדיבת הנפש, והשי"ת ישמור עמו ישראל לעד.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ ביטול הארציות ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

והשימותי אני את הארץ (כו, לב)

הרי זו ברכה, "והשימותי את הארץ", לביטולה של הארציות והגשמיות, כמו שיהיה לעתיד לבא (עיין רמב"ם פ"ט מהל' תשובה ה"ב, וסוף הלכות מלכים).

מאמר תורת שבת

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ נצח ישראל ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

להיות להם לאלקים (כו, מה)

כמו ש"אני הוי"ה לא שניתני" (מלאכי ג, ו) והוא נצחי, כך גם אתם בני יעקב "להם לאלקים" תהיו לנצח.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ כל אחד לפי השגתו ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

על פי אשר תשיג יד הנדרר יעריכנו הכהן

(כו, ה)

יש לומר, שיש בזה רמז לכהנים, היינו הצדיקים המדריכים את עם ד', שעריכו את כל אדם לפי אשר תשיג ידו, ואת זה ידרשו ממנו, והבן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נפש המושכלת המתדבקת עם שרשה, את הבשר והגוף.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇ להקל עולו של מלך המשיח ◇◇◇◇◇

ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם

קוממיות (כו, יז)

לכאורה אינו שייך ברכה זו למי שאינו בבית האסורים, או שאינו עבד המשועבד לאחרים - כי אין לו מוטות עול על צוארו. ויש לומר שקאי על משיח צדקינו, דאמרו חז"ל (פסיקתא רבתי לו ב) שנתנו עליו מוטות וקורות ברזל על צוארו. וגם נקרא בכתוב (שמואל ב כג, א) הוא הגבר הוקם על משיח אלקי יעקב. וזהו שאמר "ואשבור מוטות" הוא הקורות ומוטות של ברזל, "עולכם" מעל משיח צדקינו, הגבר שהוקם על, "ואולך אתכם קוממיות" לארצינו במהרה בימינו.

חיים ושלוש

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ קימה אחר קימה ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

ואולך אתכם קוממיות (כו, יז)

בזמן הגלות לא תתכן קימה אלא אחר נפילה, בבחינת שבע יפול צדיק וקם (משלי כד, טז), כי כן הוא סדר ברייתו של עולם (עיין ברכות ב, א). אבל לעתיד לבוא "ואולך אתכם קוממיות", קימה אחר קימה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

כמו שהיה מקודם, וגם "תמורתו" שנתחלף,
 "יהיה קודש", ושניהם ישארו.

חיים ושלוש

◇◇◇◇◇ בקשת יעקב אבינו על ימי הגלות ◇◇◇◇◇

**וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי
 יצחק ואף את בריתי אברהם (כו, מב)**

יש לומר שלכן התחיל ביעקב, כי הוא
 ביקש (בראשית כח, כ) ושמרני בדרך הזה
 אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל גו', היינו
 שעוד טרם נזכה לגאולה, בעת שאהיה עוד
 בדרך בגולה, ישמרני בדרך הזה גו'. ובזכות
 ברית יעקב נאמר (שם מד) ואף גם זאת
 בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים גו'.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ כל סוג גזירת חכמים ישארו ◇◇◇◇◇

**ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא
 ותמורתו יהיה קדש (כו, לג)**

יש הרבה מצוות שנתחלפו במשך הזמן
 מעיקר תקנתן, על-ידי גזירת המלכות
 בגלות. כגון תקיעת שופר, שבתחילה תקעו
 בתפילת שחרית, ומחמת גזירת המלכות
 תקנו לתקוע בתפלת מוסף. וכן כשגזרו
 המלכות שלא לקרות בתורה בציבור, תקנו
 לקרות על-כל-פנים בכל שבת ההפטורות
 בנביאים. ואף שנתבטלה הגזירה, עדיין
 נשארים המצוות כמו שהן, וכמו שעדיין
 קורין הפטורות. וזהו שאמר הכתוב "ולא
 ימירנו", שבודאי אסור לשנות המצוה מכל
 אשר תקנוה. אבל "אם המר ימירנו" על-
 ידי גזירה וכדומה, "והיה הוא" עצם המצוה

ילמדנו רבינו

ספירת העומר - זכר למקדש

מכתב קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לכבוד כו'.

ע"ד מנהג אא"ז זי"ע לספור ספירת העומר כמה פעמים ביום, בעת התפלה, ובשעת הסעודה, ואפילו בלכתו בדרך, ואמר היום כו' לעומר, הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק במה"ב אמן (כמובא בדרכי חיים ושלום אות תרכו, וכתב שם שכן נהג לפניו הרה"ק הרמ"מ מרימנוב זי"ע). ושאלת מה הענין בזה, הלא פשוט שבספירה פעם אחת ביום מתקיים "תמימות תהיינה", ומה ניתוסף בזה שסופר הרבה פעמים ביום.

הנה בראשית עלה במחשבה, ע"פ מש"כ החינוך (מצוה שו) בענין מצות ספירת העומר "שמשרשי המצוה לפי שכל עיקרון של ישראל אינו אלא תורה כו' מפני כן נצטוינו למנות ממחרת יז"ט של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו כו', וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא" (ועיין בני יששכר מאמרי חדש ניסן מאמר יב אות יא). ויש לומר שמענין זה נובע המנהג לספור הרבה פעמים ביום, להראות על הנ"ל, וכלשון החינוך "וימנה תמיד".

עוד נראה לומר בזה, עפמש"כ בעל המאור (סוף פסחים) בטעם שאין מברכין שהחיינו על ספה"ע, "שלא מצינו ברכת זמן אלא בדבר שיש בו הנאה, כגון נטילת לולב

שהוא בא לשמחה כו', ולספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפש לחרבן בית מאויינו" (הובאו דבריו בשו"ת הרשב"א סימן קכו). ולכאורה דבריו צ"ב, הא ספה"ע עצמה אין בה עגמ"ג, ואמאי לא יהיה בה חיוב ברכת שהחינו.

ומבארים האחרונים בזה, דהא דאמרינן בש"ס (מנחות סו, א), דספה"ע בזמן הזה "זכר למקדש הוא", אין הכוונה שהוא זכר לספה"ע שהיינו סופרים בזמן שבית המקדש היה קיים, אלא הביאור הוא, שעשו חכמים תקנה מיוחדת לזכור את בית המקדש, ע"י ספירת העומר. היינו שזכירת בית המקדש וחורבנו היא עצם קיום המצוה [ועיין סוכה (מא, א) "מנלן דעבדינן זכר למקדש, דאמר קרא (ירמ' ל, יז) דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה", הרי שזהו יסוד המצוה לעשות זכר למקדש]. ועפ"ז שפיר מובנים דברי בעל המאור שמצוה שנתקנה מעיקרא לעגמת נפש לחרבן בית מאויינו, לא תקנו בה שהחינו (עיין בהידושי הגר"ז בזה). ועיין בתוס' (מגילה כ, ב ד"ה כל הלילה) שכתבו "ואחר שבירך על הספירה אומר יה"ר שיבנה ביהמ"ק וכו', משא"כ בתקיעת שופר ולולב, וה"ט לפי שאין אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק, אבל לשופר ולולב יש עשיה", ודו"ק.

ולפי"ז יש טעם פשוט וברור למנהג הקדושים אשר בארץ המה ז"ע, שריבוי הספירות כמה פעמים ביום, הוא קיום ב"זכר למקדש", דדורש אין לה מכלל דבעי דרישה.

שוב עיינתי באגרת הקודש (הנדפסת בשו"ת מראה יחזקאל סימן קד) של הגה"ק בעל מראה יחזקאל זצוק"ל אודות טבעו והתנהגותו של רבו הקדוש הרמ"מ מרימנוב ז"ע, וכתוב שם "ובלבד שלא יסיח דעתו מן הספירה כל היום, שצריכים להיות שבע שבתות תמימות, וכמה פעמים ביום היה אומר היום כו"כ לעומר, בלי ברכה". הרי שבאמת עיקר טעמו הוא שס"ל שבמה שאינו מסיח דעתו מן הספירה, יש קיום של "תמימות תהייתה". אך נראה פשוט שאין כוונתו לקיום תמימות תהייתה בהלכה ובמעשה המצוה, אלא כל ענינו הוא בחלק הפנימי ובמאור של תורה, שבזה יש ענין נוסף בקיום דתמימות תהייתה, במה שלא יסיח דעתו כל היום מהמצוה.

שוב ראיתי שכן הוא, כי בסה"ק מנחם ציון להרה"ק מרימנוב ז"ע (ליום ג' ע"ט האחרון של פסח) כתוב "אסור להסיח דעתו מהספירה, שצריכין להיות שבע שבתות תמימות, וכמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג צו, ב) דצריך ד"לא יתאבד מיניה חושבנא דא", וכן נהגתי בעצמי לומר כ"פ ביום בלי ברכה, היום כך וכך לעומר". היינו שמחדש הרה"ק לפרש בזהר "דלא יתאבד מיניה חושבנא", ר"ל שלא יסיח כלל דעתו מהספירה, ופירש בו שע"פ סוד יש בזה קיום ב"תמימות תהייתה".

אך בכ"ז נראה שיש לצרף גם הטעמים שכתבתי לעיל. ובפרט במה שהוסיף אא"ז זי"ע על מנהג הרה"ק מרימנוב זי"ע, ואמר בכל פעם גם תפלת "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש במהרה בימינו" (אשר זה לא נזכר בכלל מנהגו של הרה"ק הנ"ל), לזה ודאי שיש להוסיף גם טעם הנ"ל.

לבנת הספיר

וכי תאמר מה נאכל (כה, כ)

הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בעל היכל הברכה מתאר בספריו גדול העוני והמחסור שהיה שורה בבית אביו, עוד בהיותו ילד קטן. ומספר שפעם אחת לא היה לו מה לאכול יותר ממעט לעת, כמעט שני ימים, והיה רעב מאוד. אמר לו אביו שילך אל השכנה לבקש מאתה קצת לאכול. הילד תמה מאוד על הדבר, משום שידע שאותה שכנה לא תיתן אפילו תמורת משכון. אך היה מאמין לאביו הק', על כן לא שאל שאלות אלא הלך לביתה לבקש על נפשו. וכך כשעמד בפתח ביתה, הבחין בגוי יושב שם, והוא שאל אותו "בני אתה רוצה לחם, או יין שרף"? ואכן נתן לו כל מבוקשתו. מגודל רעבון לא השכיל הילד על הגוי המוזר הזה, ועל מעשה הפלא. רק אחר-כך, כששב אליו רוחו, סיפר המאורע לאביו. השיב לו אביו:

- "ראה בני גודל עוונותיך! שלא זכית לראות את אליהו הנביא אלא בלבוש כזה..."

כשסיפר רבינו שליט"א עובדא זו (מלוה מלכה פרשת עקב תשנ"ז) סיים בהתפעלות ואמר:

"הדברים נוראים ממש! שהרי הגה"ק מקאמארנא זי"ע היה עוד אז ילד קטן ממש [שהרי כשנסתלק אביו היה רק בן י"ב שנים]. והרי כבר זכה אז לניצוצי רוח הקדש שהופיעו בו [כן מעיד הרה"ק מקאמארנא על עצמו בכמה מקומות, כמו שכותב "כשהייתי בן שתי שנים עד בן חמש שנים, השגתי מראות נפלאות והשגתי רוח הקודש". וכן כותב על הזמן שנסע אביו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר

זי"ע לאונגארין "בכיתי שבעה ימים ושבעה לילות והייתי קרוב לשגעון, שבקשתי מאתו שלא יסע, שראיתי הסתלקותו שמה". וכן כבר גדל בתורה הרבה [כמו שכתב שעד שנת י"ב "למד [אבין] אתי סוגיית שלש מדות בנערה (כתובות מד, ב), בפשט ובסוד. וכן למד עמי ומסר לי כל הכללים לזה החכמה"]. ואפילו-הכי הוכיחו אביו "ראה בני גודל עוונותיך". וכל-זה למה? - על שזכה לגילוי אליהו בלבוש זר ... "מדרגות אלו ניתן רק לספר ולא להשיגם כלל"...

גאולה תהיה לו כה, מח

סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

הגה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, היה צופה למרחוק בגלות ישראל שיתמשך, ומאד פעל והשתדל להביא את משיח והגאולה, אפילו עד כדי מסירות נפש ממש. רגיל היה לפרש ולומר לתלמידיו "הדק היטב", שצריכים להמחיש קושי הדין וחבלי משיח כדי שעל-ידי זה יבוא משיח. ברם, אחד מתלמידיו הגדולים, הגה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע לא קיבל דעת רבו בזה, וענה שאדרבה "היטב הדק", להמתיק הצרות וחבלי משיח.

הרבי ר' מענדלי פעל אז בדבריו בשמים, שפרץ מלחמה - הלוא היא מלחמת נאפוליון, ותפשו אנשים מן השוק, אבות ובנים, שישרתו בצבא. רעש גדול נעשה בעיר רימנוב, ובשבת קודש, כשישב רבי ר' מענדלי בשולחנו הטהור עם חסידיו ותלמידיו, באו נשים בבכיות וצעקות פנימה:

- היתכן? בעלינו ובנינו נתפשו להיהרג במלחמה, ואצל הרבי יושבים ואוכלים בשר ושותים יין? אין עושים שום פעולה להמתיק הגזירה?

פחד גדול ואימה נורא ירדה על המסובים, ולא השיבו כלום. אבל הרבי ר' מענדלי זי"ע ענה:

- מי צועק? הרי הגוף צועק! הנשמות אינם צועקים. הם עומדים ומבקשים אצלנו לראות שיפעלו לטוב לכללות ישראל בגאולה שלימה...

הגה"ק מראפשיץ, שנכמרו רחמיו על אומללי נפש, הרהיב עוז, לאחר זמן, לשאול את רבו:

- "מורי ורבי, הלוא עומדים לפניכם אנשים אשר לבם נשברה, הטה אזנכם ושמעו אל בקשתם..."

נשאר הרבי מרימנוב משתומם כשעה חדא, והשיבו:

- נא ונא אל תתערבו בענינינו, גם לנו יש ברוך ד' אהבת ישראל. אני אומר שכהנה וכהנה תאכל חרב וילכו עד ארכובותיהם בדם, ובלבד שיהיה הקץ. זהו עיקר אהבת ישראל. עיקר עבודתי הוא שכולם יבואו לתיקון הגמור, וישובו הנה בקרוב עם ישועות כלל ישראל בגאולה שלימה. ורק שאתם לא מחזיקים, לא יצא הדבר לפועל...

ביום הכיפורים קודם מוסף, קרא הגה"ק מרימנוב לתלמידו מראפשיץ, שבהיותו שליח-ציבור, יכווין בתפלה שיצליח נאפוליון, וכך יחיש משיח לפדותנו. אבל הגה"ק מראפשיץ לא הסכים לדרכי רבו, וכשהתפלל לפני העמוד שינה מנהגו. במקום שהיה צריך לנגן - בכה, ובמקום שהיה מנהג לבכות ולשפוך נפשו - ניגן... וכך ערבב הכוונות ופעולות רבו. במוצאי יום הקדוש, התרעם רבו עליו, מדוע הפך הסדר... מדוע ביטל מחשבתו... "אין לי לעשות עוד בעולם שפל זה, ומוכרח אני להסתלק...".

בשנת תקע"ה, נחלה בחליו האחרונה וכוחותיו הלכו וחסרו. ביום ל"ג בעומר קידש וטיהר עצמו, ונכנסו תלמידיו הקדושים והתחילו לבכות:

- "איך יניחנו רבינו בגלות המר הזה? מה תהיה עמנו?"

ענה אותם הרבי:

בעת שיגעתי בכל כוחי להמציא הישועה בביאת המשיח, אז מטעם רחמנותכם לא החזקתם במעשה עבודתי בזה. עכשיו כבר חלפה השעה. עס וועט נאך אנוואקסען גרינע ווערים מיט קיפערנע פיסקעס ביז משיח וועט קומען...

וביום שלאחריו, ביום ל"ד בעומר, נפטר הרבי מרימנוב זי"ע...

אם בחקתי תלכו (כו, ג)

וברש"י: שתהיו עמלים בתורה

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע ב"דברי תורה":

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע וכן אביו הרה"ק רבי ישכר בעריש זי"ע היו מתחלה עניים גדולים מאד. פעם, אחר פטירת רבם הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, קמו בחצי הלילה לעבודת הבורא ולתיקון חצות, ולימודים בנגלה ובנסתר עד הבוקר עד שהלכו להתפלל תפלת שחרית. בבית היה עניות גדולה, ולא היתה לנשותיהם אפילו לבשל בשבילם מעט מרק (גרץ) לסעודת שחרית. שאל אחד מהצדיקים להשני [כמדומה הן לאביו], הרי אמרו חז"ל (חגיגה יב, ב) כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, ואיה איפוא הוא החוט של חסד ביום כשעסקנו בתורה בלילה מחצות

ואילך? הרי אין לנו אפילו מעט פת שחרית או מרק, לא לנו וגם לא לב"ב ולהילדים הקטנים...

השיבו אביו: אדרבה זהו החוט של חסד שנמשך עליו, שגם באופן כזה לא ימוט רגלו ולא יסור לבבו, ונותנים לו התחזקות רב שעם-כל-זה גם בלילה שלאחריו, וגם להלאה, יקום בחצות לתורה ועבודה, ויעמוד על המשמר בלי הרף מאומה...

וחרב לא תעבור בארצכם (כו, 1)

בעת מלחמת עולם הראשונה, בשנת תרע"ד, סמוך לראש השנה דשנת תרע"ה, וחיל מלכות רוסיא גדלו והצליחו, וכבשו עיירות רבות ממדינת גאליציא לא רחוק מעבר לגבול עיר מונקאטש, ובכל מקום בואם הרסו ולא חמלו בגזילות ורציחות, והתושבים מנסים לנוס מפניהם ולהמלט על נפשם, והלכו אז תושבי עיר מונקאטש לשאול את פי רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע מה עליהם לעשות, ואיך ואיפה ינסו.

ביום ב' דראש השנה קם רבינו זי"ע ממטתו וגילה לאנ"ש כי השכים ונפל פסוק לתוך פיו שם פחדו פחד לא היה פחד כי אלקים פזר עצמות חונך (תהלים נג, ו), ולאשר אמרו חז"ל (ברכות, נז, ב) השכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, אם-כן ברור אצלו אשר תהיה רק פחד חנם ולא יבא צר ואויב בשערי עירנו. וציוה להכריז כן ברבים "שלא ינוסו ולא יתנוודו איש תחתיו, כי אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו".

ואחר-כך בעשרת ימי תשובה ויום-כפור, והנה כפרים וישובים רבים סמוך לעיר מונקאטש כבר נכבשו תחת יד אויב בולשת חיל רוסיא, והתלאות והפחדים גברו בעיר, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ואנשי העיר נסבו על הבית נאוה קודש של רבינו זי"ע לאמור מה נעשה כי הסכנה מרחפת מלפנינו ומאחרנו. ורבינו זי"ע משיבם:

- "אחת דברתי לא אשנה, מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי, אל תיראו מפחד פתאום ומשואת רשעים כי לא ידרכו כף רגלם על מפתן עירנו ואגפיל, ד' ילחם לכם ואתם תחרישון".

וכאשר אמר כן היה, כי אחר-כך פתאום נשמע שמועה שחיל רוסיא נעשו מהנפילים אשר בארץ שלא כדרך הטבע, וטרם באי שערי עירנו פנו עורף ונסוגו אחרונית יום יום יותר, ותהי לאות ולפלא.

[ועיין שער יששכר (מאמרי חדש תמוז אב, מאמר ימי המצרים אות כה) שרשם רבינו זי"ע בעצמו את כל הסיפור, וסיים: "ורשמתי למשמרת גם לדור הזה ובנינו אחרינו, שצריכים לאמונה שלימה".]

אחר כך סמוך לחנוכה, נתחדשה הבהלה כפלי כפלים אשר בראשונה (עיין שער יששכר מאמרי חנוכה מאמרי ימי האורה אות מד), והלך רבינו זי"ע עם ראשי הקהלה אל ראש שר הצבא אשר חנה בעיר מונקאטש, לדבר אתו ולשמוע המצב בבירור, והוא ענה:

- **"דעו כי מעמדנו ומצבנו נורא מאד, וכחנו חלש לעמוד נגדם, וכפי הנראה לא יאריכו הימים והאויבים הרוסים יבואו לעירנו, ואנחנו עומדים הכן לעזוב את העיר ולהמלט על נפשותינו, וממנו יראו וכן תעשו גם אתם."**

אמנם רבינו השיב להשר הצבא:

- **"יאמין לי אדוני כי לא ירעו ולא ישחיתו ולא יבאו השונאים לגבולנו בשום אופן"**.
והשר עומד ומתמה ואמר לו:

- **"הן ראיתי את פני אדוני לאיש תקיף בדעתו בלי שום פחד ומורא, אולי יש לכם איזה התקשרות וריעות עמם?"**.

ענה רבינו זי"ע:

- **"ח"ו אל תחשדנו בכך, שונא אני אותם יותר מאשר תשנאו אתם, אבל אני יודע בידיעה גמורה שהאמת כאשר אמרת"**.

על שאלת השר:

- **"מאין נודע לכם זאת?"**

השיב רבינו:

- **"יסלח נא האדון, כי אין אני מתערב בפנימיית משטר דרכיכם וענייניכם, כן גם אתם אל תתערבו בפנימיות ענייני..."**.

צדיק גוזר והקב"ה מקיים, וכן היה שנכפל הנס פעם שנית, שברחו השונאים מכל הסביבה ועזבו כלי קרב ושארי חפצים עד דלא ידע סבת הברחתם.

אחר-כך בא השר צבא בלויית שרי המלחמה להחזיק טובה לרבינו, שכאשר אמר

כן היה...

הלכה ומנהג

חזק חזק חזק

מנהגינו, אשר בסיום הקריאה של כל ספר מחמשה חומשי תורה, אומרים "חזק חזק חזק". מקור המנהג מביא הבית יוסף (אורח חיים סימן קלט) מהרא"ש ש"צריך הקורא בתורה לאחוז [בתורה] כאילו קיבלה עכשיו מהר סיני... שנאמר (יהושע א, ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך - מלמד שהיה ספר תורה בידו של יהושע, שאין לומר 'הזה' אלא למי שתופס החפץ (בראשית רבה סוף פרשה ו). וכשסיים, אומרים לו חזק ואמץ. מכאן יצא המנהג לומר למסיים לקרות התורה בכל פעם 'חזק', עכ"ל. וכן הוא ברמ"א (או"ח סימן קלט סעיף יא) "נהגו לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם חזק".

אף שמדבריהם עולה שבכל פעם, היינו בכל קריאה שקורין בתורה, אומרים למסיים "חזק", ואכן כך איתא בספר המנהיג (הלכות שבת עמוד נז), "שנהגו בצרפת ופרובינצא, לכל הקוראים כשמסיימים שאומר להם החזן בקול רם חזק...". אמנם כתב על זה האבודרהם (בשחרית של שבת) ש"בספר לא נהגו לאמרה אלא כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה, ואולי סוברים ל"מסיים" בתורה מן הספר ממש קאמר".

וכן הוא בשו"ת מהר"ם מינץ (סימן פה) "וכן אנו נהגינן דלאחר סיום הספר עונים הקהל בקול רם חזק". וכתב בטעם הדבר "כמו שאומרים אחר כל פרק או אחר סיום המסכת 'הדרן עלך', כלומר מאחר דסיימו הפרק או המסכת 'השמר לך פן תשכח את הדברים, חזור בהן שלא תשכח'. או כמו שנהגו לומר לחזן 'יישר כחך', כלומר 'גמרת מצוותיך, יהי רצון שתזכה לעשות ולומר יותר מצוות'. והכי נמי פירוש 'סיימת החומש, ישר כחך'. אם-כן הקהל קוראים בקול רם שנסיים החומש".

עוד טעמים כתב הפרי חדש ש"אולי יצא מנהג זה משום שהתורה נקראת תושיה, שמתשת כוחו של אדם. ועוד, דאמרינן בברכות (לב. ב) ד' דברים צריכין חיזוק, ואלו הן תורה ומעשים טובים כו', שנאמר חזק ויאמץ, חזק בתורה ואמץ במעשים טובים.

עד כאן מצינו מקורות לומר "חזק" פעם אחת. אולם באליה רבה (סימן תרסט ס"ק יח) מביא בשם מעגלי צדק לומר ג' פעמים "חזק חזק חזק", "רמז למשה רבינו, שג' פעמים חז"ק בגימטריא משה".

וביותר מבואר בזה במאור ושמש (סוף ספר בראשית), לפי דאיתא בגמרא "ד' דברים צריכים חיזוק: תפלה, ומעשים טובים, תורה, ודרך ארץ". ופירש רש"י "דרך ארץ, כגון סוחר בסחורתו אומן במלאכתו בעל מלחמה במלחמתו". ועוד יש לפרש ש"דרך ארץ" קאי שישא אשה גם בעת זקנתו, כמאמר חז"ל (יבמות סב. ב) נשא אשה בנערותו ישא אשה בזקנתו כו' - וזה נקרא דרך ארץ, כמו שאמרו בהגדה "את ענינו זו פרישות דרך ארץ". והנה ג' הדברים, תפלה תורה ומעשים טובים, ישנם בכל אדם. לאפוקי דרך ארץ, דהיינו משא ומתן ואומנות שאינם בכל אדם, וגם דרך ארץ - שישא אשה בנערותו ישא אשה בזקנתו, אינו בכל אדם, כי הלואי שיזכה כל אדם להאריך ימיו באשתו הראשונה. נמצא דעיקר התחזקות בכל אדם ובכל זמן הוא בג' דברים, תורה ותפלה ומעשים טובים. והנה במשה רבינו לא שייך שהיה צריך להתחזק בדרך ארץ, לפי שפירש מן האשה לגמרי (שבת פז. א), ומכל-שכן שלא היה סוחר ואומן. רק בג' דברים, תורה ותפלה ומעשים טובים. ובודאי היה מתחזק בו משה רבינו מה שלא יכול שום בריה לעשות כמוהו.

דעה חכמה לנפשך

"שבזכות ספירת העומר שספרתי היום, יתוקן מה שפגמתי בספירה"

מבואר בכתבי האר"י ז"ל (פרי עץ היים שער כ"ב פרק ז) שענין ספירת ימי העומר היא גם ספירת ז' המדות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. והיינו, שבכל שבוע מבררים ומתקנים ניצוצין ממדה אחת מז' המדות, הן ממה שנפלו בשבירה, והן ממה שנופלים בכל עת בעוונותינו הרבים.

תיקון פגם במדות

אִתָּא בשם מרן הבעל-שם-טוב הק' זי"ע, שבנפול לאדם מחשבה זרה והרהור רע, אל ידיחהו ממחשבתו, אלא יעלנה אל שורשה ומקורה שבקדושה. והיינו, כי באמת כל תאוה שאדם מתאוה אליה בעניני עולם-הזה, לאמיתה אין זו אלא מסכה ומסווה בו שבוי ניצוץ קדוש. ועבודת האדם הוא רק להסיר ולגלות את הפנים שמאחוריהם. למשל, כאשר האדם מתאוה לדבר יפה, צריך הוא להתבונן אל המקור הראשון של כל היופי - הוא הקב"ה. כי הדבר היפה שהוא רודף אחריה עכשיו, אינה כי אם ניצוץ ושבריר ממקור הנוי והיופי. על-ידי התעמקות בהתבוננות זו, הוא יכול להעלות ולשנות את רגש התאוה שהוא מרגיש לדבר גשמי, שתיהפך להיות רגש תאוה אל הקב"ה. ובכך מתעלה המחשבה אל הקדושה, ונפדה הניצוץ הקדוש משבייה.

ברם, דברי הבעל-שם-טוב לא נאמרו כי אם לצדיקים העומדים במדריגת "לבי חלל בקרבי" (תהילים קט, כב), שאין בקרבם שום תאוה וחמדה לעניני עולם-הזה. אם לאיש הצדיק שהגיע למדריגה כזאת - נופל מחשבה זרה והרהור חטא, הרי הוא יודע בכירור אשר המחשבה זרה לו, שלא נפל הרהור ההיא במחשבתו מכוח הרע שבקרוב לבבו, שהרי "לבו חלל בקרבו" וכבר אין בו תאוה לדבר ההוא. לכן ישאל את עצמו, מאין אכן בא אצלי מחשבה כזאת, על-כרחך אתה אומר שנשלח אלי מן השמים, כדי שאעלנו אל שורשה שבקדושה.

ברם, כאשר נופל "מחשבה זרה" לאדם המקושר עדיין לתאוות העולם-הזה, זו בעצם אינה מחשבה זרה אצלו, אלא מחשבה שלו. את מחשבה זרה אפשר לתקן כאשר היא זרה, אבל כאשר אין היא זרה, כאשר היא המחשבה שלו, שבאה לו מחמת שלנו באמת משתוקק לדבר זה, אל לו להתעסק עמה כי אי אפשר לו לתקן אותה. כאשר הוא עצמו עודנו חומד ומתאוה לתאוות גשמיות, איך יוכל להעלות את התאוה לשורשה להרגיש שתאוה צריכה להיות אך ורק להקב"ה. אדרבה, ככל שיתעסק בו רק ישקע בהן יותר.

מקבץ נדחי עמו ישראל

אכן, יש להתבונן, מה יהיה תקנתה של אותה מחשבה הזרה, הלא בפנימיותה היא ניצוץ קדוש שבוי במסוה ומסכה של חטא ורע, וכיון שהאדם - שאין הוא במדריגת צדיק - ידיחנה ממחשבתו ולא יעלנה, איך תזכה ניצוץ קדוש זה לפדייה ולשוב למקורה?

לזה חושב הקב"ה מחשבות לבל ידח ממנו נידח, ושולח מחשבה זרה זו אל הצדיק - אליו מקושר האדם ההוא, והצדיק המופשט מתאוות עולם-הזה, יפדה אותה מהרע ויעלנה לשורשה ומקורה. כי אל הצדיק, כשמגיעות אליו מחשבות זרות משל אנשים אחרים שהם משורש נשמתו, הזהיר הבעל-שם-טוב זי"ע שבל ידיחהו ממחשבתו, אלא יתקנם ויעלו, שהרי לצורך זה נשלחו אליו מחשבות "זרות" אלו.

כאשר הצדיק מעלה מן הקליפה אל הקדושה את המחשבה הזרה של חברו, ניתוסף אל הצדיק חלק של חברו בקדושה. ורק כשהאדם שב בתשובה, אזי מחזיר לו הצדיק את אשר לקח משלו. וזוהו נבין פירושו הארזיז"ל על מה שמתפללים בשמונה-עשרה "ותן שכר טוב לכל הבוטחים כו' ושים חלקינו עמם", דלכאורה קשה, איך אנו מבקשים שיהיו חלקינו עם הצדיקים אם אין אנו כדאים לזה. אלא שהבקשה קאי על "חלקינו" בקדושה שאין אנו יכולים להעלות, ומבקשים שישים הקב"ה עם הצדיקים שיש לנו שייכות וקשר אליהם, והם יעלו, ובודאי יחזירו לנו כשנהיה ראויים.

על פי: אנרא דבלה פ' קדושים ד"ה ופרט כרמך לא תלקט

ופי תצא ד"ה לא תראה שור אחד

ועוד בהרבה מקומות בספרי רבותינו

בענינה דיומא

כמטמונים תחפשנה

במגלה עמוקות (ואתחנן אופן קז) יראה שהם מהיממים שבהם עיקר הצלחת ישראל (עיין שו"ת מנחת אלעזר חלק ד סימן מד).

האם אכן דברים אלו סתירות הם? **בודאי** שלא. אדרבה, היא הנותנת. דוקא בימים קטנים ופעוטים, יכולים לגלות הצלחת ישראל. דוקא בימים נמוכים אלו, קורין אנו בתורה - בפרשת אמור - מענין הימים הגדולים ביותר שבחיי השנה [על-דרך שקורין בימי המצרים, בפרשת פינחס, מימים הטובים] (ראה חיים ושלום ריש פרשת אמור). וכמו ששמענו כמה פעמים מרבינו שליט"א הפתגם, "ש"אדם גדול", הוא זה

ימי דין או חסד?

ימים אלו, שבין פסח ושבועות, הם ימי דין, כמו שכתב רבינו ירוחם שלכן בא העומר משעורין - מלשון סערת ד'. ולדעת רבי יוחנן בן נורי - משפט הרשעים בגיהנם הוא מפסח ועד שבועות (עדות פ"ב מ"י). ועל כן בימים הללו יש בישראל הרגשים עגומים, לא מסתפרים ולא נושאים נשים.

אבל כשמתבוננים במקובלים הראשונים, רואים ששלשה חדשים של ימי הספירה, ניסן אייר סיון, הם לטובת ישראל. ואדרבה, בזהר (ח"ב נוה, א) איתא שימי הספירה הם ימים מובחרים לחסד ו"רעווא אישתכח בהו" (עיין שם באור החמה). וכן המתבונן

האריה בקו פשוט בלתי נאה, אשר כל רואה יבין שרגל זה לאו מעשה אומן הוא. כדרך הזה ציוה לצייר בכותל השני בית או גן ואילנות מצויירים, ובמקום המסומן עשה חסרון ניכר במעשה האומנות.

מטרתו היה, כי כשיגדל בנו, בהיבינו מלאכת הציור שלמדו, ישתומם על יופי הציורים, ואז יפלא ביותר למה רגל האריה לאו מעשה אומן הוא. וכן בכותל השניץ וישים לבו לחקור בדבר, ויחטט בכותל למצוא פשר הדבר, וימצא האוצרות.

וכן היה, המלך הלך בדרך כל הארץ, הניח אחריו בנו הצעיר כממלא מקומו. ויהי היום, והמלך הצעיר יושב בחדר היפה, והעמיק בעין חודרת על הציורים, והתבונן על החסרונות הזרות והתמיהות שבהן, לדעת מה זה ועל מה זה. ויאמר בלבו, הלא אין זה מחסרון אומנות הצייר, כי אנכי רואה יודע ומבין יופי אומנתו בכל ציוריו, ובודאי שבכוונה עשה קוים זרים האלו. וברור שטובא כניז בגוויה. עמד וחיטט, ומצט האוצרות. ואז כבר ידע איך להתנהג עם האוצרות, ובכך נתקיים רצון אביו בחכמתו.

והנמשל לאגדות הש"ס: המלך הגדול הנחיל לנו את תורתו, ובו סודות ואוצרות יקרות ונפלאות, הלא המה "סתרי התורה". וביודעו שאנחנו קרוצי חומר, ובפרט בהיותינו בגלות, חשש פן נתנהג בהם לא כהוגן, על כן ציוה לכמינו ז"ל, שהם כעובדי אומן וציירים, להטמין חכמות אלו

שיודע שגם בקטנות נמצא גדלות. צריכין רק לידע האיך ואיפוא לחפש.

סימן למטמוני האוצרות

כדי להבין ענין זה, נשתמש רבינו שליט"א (תורה פרשת אמור תשמ"ט) במשל שהמשיל רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע לבאר אגדות שבש"ס, אשר מביאו בשמו רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע בספר דברי תורה (מהדורא א אות צז).

מלך גדול, שהיה לו אוצרות וסגולת מלכים, אבנים טובים ומרגליות, הוליד בן לעת זקנתו. התבונן המלך, שלפי ערך שנותיו, לא יחיה עד יגדל בנו להיות ראוי להורישו כל אוצרותיו. ואם ישאירם לבנו בעודו קטן, יפזרם להבל ולריק. גם על יועציו חשש שיוליכיהו שלל, וילך הכל לטמיון.

התחכם המלך בסוד עצתו, ולימד את בנו חכמת הציור, לתת חשק בלבבו להבין מלאכת הציורים הנחמדים. ובין כך וכן, טמן המלך בתוך כותלי החדר-היותר-יפה מהיכליו, אוצר רב מהאבנים היותר יקרים. וסימן לעצמו המקומות בהם טמן את האוצרות.

כשנגמרה מלאכת הטמנתו, קרא לאומן נפלא ומומחה גדול, לצייר כותלי החדר בציורים מרהיבים ונפלאים. וציוה לו לצייר אריה באופן כאילו עומד חי לעיני הרואה. אך במקום המסומן, יעשה אחד מרגלי

במקומות אלו, ושם ימצאו אוצרות וסודות
עמוקות מני ים.

בהקטנות נמצא הגדלות

כן הוא גם בענין ימי העומר, הנראים
כקטנים וזרים, יודעים שבהם טמן הקב"ה
אוצרותיו המרובים, צריכים רק לחפש
ולחטט, ונמצא ונגלה האוצרות האמיתיים.
דוקא במצוה "קלה" של עומר, שהפחית
השי"ת את חשיבותה (ויקרא רבה פכ"ח ג),
יכולים לקבץ מרגליות יקרות. כי דוקא
בהקטנות שם נמצא הגדלות.

ברמז. ולדוגמא, במסכת בבא בתרא, תוך
סוגיא עמוקה בהלכות חמורות, הכנסיו
כמה דפים מגוזמאות דרבה בר בר חנה,
אשר יתפלא על-זה כל מבין ולומד, האם
זה מעשי אומנים החכמים שבכל הש"ס?
הלוא ברחבי הש"ס רואים עומק וגדול
חכמתם. ו"אגדתות" אלו, מילי דעלמא
ודאמרי אינשי, המה לפי פשטן שיחות
המון שאין מקומם בספר הש"ס באמצע
הלכות יקרות. אבל המבינים הגדולים,
התלמידי חכמים, יתעוררו לחפש דייקא

יומא דהילולא

הסבא קדישא הגה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי זצ"ל

נפטר כ"ב אייר תר"צ

הרב הקדוש רבי שלמה אליעזר אליפנדרי זצ"ל נולד בערך בשנת תק"ע - תקע"ה, בעיר קושטא הנקרא גם-כן סטאמבול, לאביו הרב ר' יעקב ז"ל, מגזע הרה"ק רבי חיים אליפנדרי זצ"ל. בהיותו בן יז - יח שנים נשא אשה, נולד לו בן והוא נפטר בעודו באיבו. בין השנים תרמ"ז לבין תרס"ד נתמנה להיות רב ואב"ד עיר ואם בישראל 'דמשק'. בחודש סיון שנת תר"ע עלה לעיר הקודש צפת, ונבחר להיות ראש הרבנים. ובשנת תרפ"ה קבע ישיבתו בירושלים עיר-הקודש.

בשנת תרפ"ו עלה ברצונו לקבוע את משכן כבודו ב'שכונת בתי מונקאטש' שבירושלים. אף שהיו מפצירים בו מכוללים ומוסדות אחרים שיבנה מושבו בחלקם, עם-כל-זה יען והיה קנאי גדול, ושמע מתהלכות בקודש של רבינו הקדוש בעל מנחת אלעזר זי"ע, לזאת רצה לקבוע דירתו בשכונת בתי מונקאטש דייקא. כך נולדה פרשת התקשרות מופלאה שנרקמה בין שני הצדיקים, בין הסבא קדישא ובין רבינו זי"ע, שנמשכה והתחזקה במשך הזמן, עד שהתעורר אצל רבינו השתוקקות גדולה לנסוע לביקור בארצה"ק להתראות עם הסבא קדישא פנים אל פנים.

במשך זמן הרבה דחה הסבא קדישא את בואו של רבינו לארה"ק, בכתבו "הגם די שמיחה גדולה לקבל פני שכניה, אמנם... אינו מן הראוי להכין עצמו עתה...". עד חודש אדר תר"צ, שאז כתב לרבינו "אם מעלתו מסכים לבוא, בא יבא ברינה, ונגיל ונשמח בע"ה".

וכן הוה, שתיכף התחיל רבינו זי"ע להתכונן להנסיעה הגדולה. אף שרבים ביקשו מרבינו זי"ע שיעכב נסיעתו עד אחר שבועות, שאז היה נוסעים הרבה אנ"ש, לא רצה

רבינו להמתין באמרו "כי לא מחשבותי מחשבותיכם, עוד יווכח כי אסור לי להשהות", ובא' דראש-חודש אייר יצא רבינו לדרכו בקדושה, לאחר שהתנצל לפני תלמידי הישיבה על שעוזב באמצע זמן הלימוד, באמרו: "קיימא לן מוכרין ספר תורה לפדיון שבויים, ולכן אל ייפלא על עזבי בתחילת השיעורים, כי נסיעתי לארץ ישראל היא לצורך פדיון שבויים של כלל ישראל...". רבינו הגיע לארץ הקודש ביום י' אייר, ותיכף באותו יום [לאחר ביקורו אצל הכותל המערבי] הלך להיפגש עם הסבא קדישא, ובראות רבינו את פני קדשו של הסבא קדישא בירך ברכת שהחיינו בשם ומלכות. כיבדו את רבינו בפירות ארץ ישראל ובמשקה, ורבינו בירך: "לחיים ולברכה, שנזכה עם רבינו הסבא קדישא להתגלות אור מלך המשיח...", וענה הסבא קדישא: "אמן. עוד נדבר מזה הענין אי"ה".

כידוע שהה רבינו בארה"ק י"ג יום [כנגד י"ג שנה שהיה רשב"י ובנו במערה] (דברי תורה מהדורא שתייתאה אות כה), ובמשך זמן זה נפגש כמה פעמים עם הסבא קדישא. ביום ד' להיות רבינו בארץ הקודש, בא רבינו לבית הסבא קדישא, וביקש שלא יעמוד איש אתו בבית, כי רוצה לייחד הדיבור לבדו עם הסבא קדישא בסוד ד' ליראיו. כמובן יצאו כולם החוצה, אך מאחורי הפרגוד נשמע שעסוקים בסוד שיח שרפי קודש מענין הגאולה שלימה... (עיין באריכות בספר מסעות ירושלים).

ביום הי"ב להיות רבינו בארץ הקודש, כ"ב אייר, באו אל רבינו בבהלה לקרותו שיבוא לבקר בהיכלו של הסבא קדישא, כי שעות חייו ספורות בעוה"ר. תיכף מיהר רבינו לבית הסבא קדישא, ולאחר זמן קצר יצאה נשמתו בנשיקה... והוא קרוב לבן מאה ועשרים שנה, לא כהתה עינו ולא נס ליחו עד רגע האחרונה. רבינו זי"ע הפיל את עצמו לארץ שם, קרע בגדיו, וצווח בבכי צעקה גדולה ומרה על השריפה אשר שרף ד'.

עכשיו נודע כוונת הסבא קדישא זי"ע שקרא לרבינו זי"ע לבא ולעלות לירושלים דייקא בזמן ההיא...

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

הושטת היד לשלום

"שמעתי מפי הסבא קדישא, הגאון הנורא, לו דומיא תהלה, מה"ר שלמה אליעזר אליפנדרי זי"ע, מנוחת כבודו בעיר הקודש ירושלים תוב"ב, (וכן ידוע וראיתי גם כן מנהגו בקודש), שלא היה נותן ידו לשלום רק (כמו בהכרח) לאיש מפורסם תלמיד חכם נכבד, ורק היה אומר בפיו שלום.

"ואמר, כי זהו דרך התחדשות לא שערום אבותינו, ורק זה הנהיגו במדינת אירופא, אבל מקודם לא הנהיגו אבותינו רק לומר בפה שלום.

"[והוא לגרמיה עביד, שנוהר ביותר בזה על פי מה שסיפר וכו', אך מי יודע אם לא היה לו זה שאירע פעם אחת לתירוץ (אמת) גם במקום שלא שייך לגזור וכו', כדי שלא יצטרך ליתן לכל אחד ידו לשלום, כי בגודל קדושתו אולי היה קשה לו לסבול כאשר

הרגיש ביד כל אחד (אם היה נתן לו את ידו) את העונות ונגעי נפש מבחינת (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה וכו'. ואיך חקר למדרגתו ומה עמקו מחשבותיו ונפלאותיו של הסבא קדישא שר התורה זי"ע].

"וגברא רבה (זצללה"ה) אמר מילתא אין לדחותו. אך ארשום בזה, כי הלא מצינו באבות (פ"ו מ"י) אמר רבי יוסי בן קסמא וכו' ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי וכו'. משמע דהנתינה של שלום היה מיד ליד, על זה קאמר 'ונתן' לי שלום, ואחר כך נאמר 'אמר לי' שהתחיל הדיבור ביניהם. וכדמצינו בלשון התורה (ויקרא יד, יד) 'ונתן' הכהן וגו' כמה פעמים בהזאות, שזהו נתינה ביד ולא בדיבור כלל, וזה פשוט.

"וכן בזוהר הקדוש סוף פרשת מקץ (רה, א) ברבי חייא ורבי יוסי, כיון דחזי האי בר נש וכו' קריב לגבייהו 'ויהיב' לון שלם, משמע גם כן דיהיב בידיה.
"על כן צריך עיון קצת".

דברי תורה מהדורא תשיעאה אות יד

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם הזירת נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

